

односторонніх, перекручених уявленнях шляхом підбору, формування частини формально об'єктивних відомостей, даних, які характеризують явища, що вивчаються, так, як це бажає пояснюючий [8, с. 55].

До зовнішніх чинників неадекватності бачення належить сприйняття недостовірної інформації, навмисно поширеної у зовнішньому середовищі. Джерелом такої інформації може виступати конкурентна організація. Поширення недостовірної інформації – є способом «коректування об'єктивної реальності» однієї організації, яка намагається маніпулювати іншою організацією для задоволення власних інтересів. «Кінцева мета такого «коректування» - зміна поведінки і діяльності об'єкта нелінійної атаки, а саме – здійснення (або нездійснення) дій, які вигідні агресору» [3, с. 174-179].

Таким чином, мислений образ, який формується в уяві керівника підприємством та відповідає частині дійсності, пов'язаної з діяльністю підприємства у минулому, теперішньому і майбутньому, можна назвати баченням керівника. Таке розуміння ширше за традиційне розуміння поняття «бачення», проте, по суті, додає складову без якої неможливо мислити майбутнє підприємства – сприйняте минуле і теперішнє цього підприємства. Бачення виступає основою створення і реалізації стратегії, результатом сприйняття дійсності та джерелом реактивної дії у відповідь на сприйняті зміни оточуючого середовища. Важливою характеристикою бачення є його адекватність. Існують як внутрішні, так і зовнішні чинники неадекватності бачення. Бачення як цілісний образ, що складається з усвідомлених і неусвідомлених елементів, зв'язків і взаємовідносин між ними, можна передати іншій людині лише частково.

Джерела та література:

1. Алексеева М. М. Планирование деятельности фирмы / М. М. Алексеева. – М. : Финансы и статистика, 1997.
2. Карлоф Б. Деловая стратегия / Б. Карлоф; пер. с англ. под ред. В. А. Приписнова. – М. : Экономика, 1991.
3. Лемке Г. Нелинейный стратегический менеджмент или искусство конкуренции / Г. Лемке. – М. : Дело и сервис, 2006. – 400 с.
4. Минсберг Г. Школы стратегий / Г. Минсберг, Б. Альстренд, Дж. Лэмпел; пер. с англ. под ред. Ю. Н. Каптуровского. – СПб. : Питер, 2000. – 336 с.
5. Ньустром Дж. Организационное поведение / Дж. Ньустром, К. Дэвис. – СПб. : Питер, 2000.
6. Попов С. А. Стратегическое управление / С. А. Попов. – М. : Инфра-М, 1999. – 344 с.
7. Поршнев А. Г. Управление организацией / А. Г. Поршнев. – М. : Инфра-М, 1998.
8. Райсберг Б. А. Психологическая экономика / Б. А. Райсберг. – М. : Инфра-М, 2009. – 432 с.
9. Рубинштейн С. Л. Основы общей психологии / С. Л. Рубинштейн. – СПб. : Питер, 2004. – 713 с.
10. Шершньова З. Є. Стратегічне управління : підруч. / З. Є. Шершньова. – К. : КНЕУ, 2004. – 699 с.

Орел В.М.

УДК 339.5

АНАЛІЗ СТАНУ ТА НАПРЯМКИ УДОСКОНАЛЕННЯ ЗОВНІШНЬОЇ ТОРГІВЛІ УКРАЇНИ

Постановка проблеми. В умовах трансформації ринкової економіки України зовнішня торгівля є чи не найважливішим засобом наповнення державного бюджету. Ключовою проблемою зовнішньоторговельного обороту є питання вдосконалення структури українського експорту та імпорту, впровадження ефективної стратегії інтеграції України у світову економіку з її орієнтацією на активне зростання експорту і диференціацію його потенціалу.

Аналіз останніх наукових досліджень та публікацій. Проблеми розвитку зовнішньої торгівлі України досліджуються в роботах багатьох вітчизняних науковців. Серед них можна назвати Т. Вахненка, В. Голубєва, А. Кредісова Г. Мельника, Т. Циганкову, В. Новицького, О. Гребельника, О. Єгорова. Разом з тим деякі питання з зазначеної проблематики носять дискусійний характер.

Метою статті є проведення аналізу структурних змін у зовнішній торгівлі України як найбільш розвиненої форми міжнародних економічних відносин.

Виклад основного матеріалу дослідження. Як свідчить аналіз літературних джерел, зовнішньоекономічна діяльність бере свій початок у сивій давнині і віддзеркалює багатомірну еволюцію економічних зв'язків між людьми, тобто всі етапи розвитку людського суспільства, розпочинаючи з первіснообщинного ладу і закінчуючи сучасним етапом розвитку. Зовнішня торгівля на сучасному етапі є найбільш розвиненою формою міжнародних економічних відносин. Сучасні економіки ряду країн в більшій мірі сформувалися за допомогою налагодження і розвитку зовнішньої торгівлі. Країни продовжують отримувати вигоду від торгівлі за рахунок спеціалізації у виробництві тих товарів, які використовуються у більш продуктивних комбінаціях природних ресурсів, праці, капіталу, менеджменту і технологій. На сьогодні Україна є досить активним учасником міжнародної торгівлі. Вигідне її географічне розташування, існуючий виробничий та зовнішньоекономічний досвід праці, різноманітні форми власності сприяють розвитку експортного потенціалу країни, а також об'єктивні можливості для інтеграції у світове господарство.

Згідно з даними Держкомстату стан зовнішньої торгівлі України товарами за підсумками I кварталу 2010 року має негативне сальдо, яке становило 2,515 млрд дол., що на 1,97% більше, ніж за аналогічний період 2009 року (2,466 млрд дол.). Експорт товарів з України в першому півріччі зріс на 33,5% - до 23,098

млрд дол., імпорт - на 29,6%, до 25,613 млрд дол. За січень-червень 2010 року коефіцієнт покриття експортом імпорту становив 0,9 (за 2009 р - 0,88).

Зовнішньоторговельні операції Україна здійснювала з партнерами з 205 країн світу. При цьому обсяги експортних поставок до країн СНД становили 35% загального обсягу, Азії - 27,6%, Європи - 26,5% (зокрема ЄС - 24,8%), Африки - 6,4%, Америки - 4,4%, Австралії та Океанії - 0,1%, рис.1.

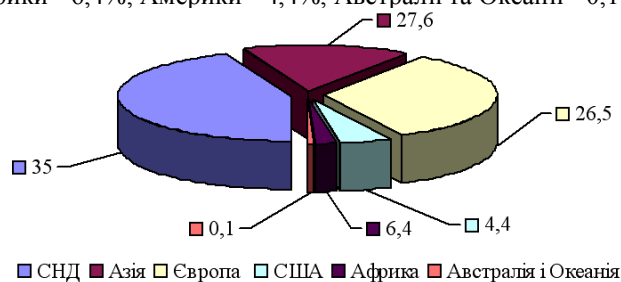

Рис. 1. Географічна структура експорту.

Найбільші обсяги експортних поставок здійснювалися в Російську Федерацію - 24,8% загального обсягу експорту товарів з України, Туреччину - 6,5%, Італію - 5%, Білорусь - 3,5%, Польщу - 3,2%, Німеччину - 3,1%, Індію - 2,8%.

Збільшився експорт товарів у всі основні країни-партнери: Італію - в 2,2 рази, РФ - на 65,4%, Польщу - на 61%, Туреччину - на 56,1%, Білорусь - на 46,8%, Німеччину - на 40,3%, Індію - 23,4%.

У загальному обсязі експорту товарів у першому півріччі 2010 року в порівнянні з аналогічним періодом 2009 року зросла частка чорних металів - з 26,7% до 31,1%, енергетичних матеріалів, нафти і продуктів її перегонки - з 4,3% до 6,9%, жирів тваринного походження та олії - з 4,9% до 5,1%, руди, шлаків і золи - з 3% до 4,5%, залізничних і трамвайних локомотивів, шляхового устаткування - з 1,9% до 4,3%, продуктів неорганічної хімії - з 1,6% до 2,1%, рис.2.

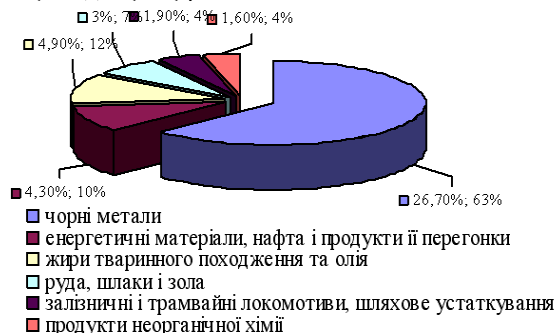

Рис. 2. Порівняльна характеристика підвищення експорту на продукцію в I півріччі 2010 р. у порівнянні з аналогічним періодом 2009 р.

При цьому зменшилася частка експорту механічних машин - з 6,8% до 6,5%, зернових культур - з 9,5% до 4,9%, електричних машин - з 5,2% до 4,7%, виробів з чорних металів - з 5,6% до 3,6%, добрив - з 2,5% до 1,8%, рис.3.

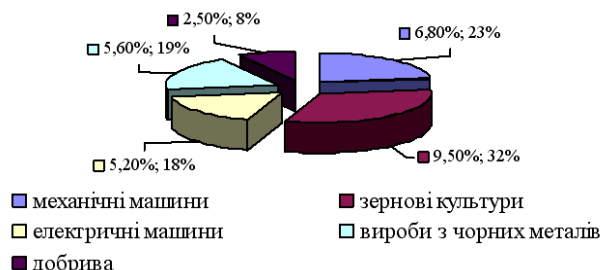

Рис. 3. Порівняльна характеристика підвищення експорту на продукцію в I півріччі 2010 р. у порівнянні з аналогічним періодом 2009 р.

Імпорт з країн СНД в першому півріччі 2010 року становив 43,9% від загального обсягу, Європи - 33,3% (зокрема з країн ЄС - 31,7%), Азії - 15,5%, Америки - 5%, Африки - 1,8%, Австралії та Океанії - 0,6%, рис. 4.

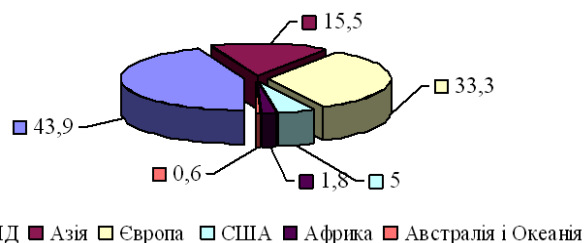

Рис. 4. Географічна структура імпорту.

Найбільші імпортні надходження здійснювалися з Російської Федерації -36,7%, Німеччини - 7,3%, Китаю - 7,2%, Польщі - 4,2%, Білорусі – 3,5%, США - 2,9%, Італії - 2,4%.

Зросли порівняно з січнем-червнем 2009 року імпортні постачання з РФ (у 2,2 рази), Китаю (на 68,1%), Білорусі (на 39,2%), Італії (на 21,6%), США (на 15,3%), Польщі (на 11,9%), Німеччини (на 11,7%).

У загальному обсязі імпорту товарів зросла частка електричних машин - з 4,1% до 5%, полімерних матеріалів, пластмаси - з 4,4% до 4,7%, чорних металів - з 2,4% до 3,1%, руди, шлаків і золи - з 1,8% до 2,5%.

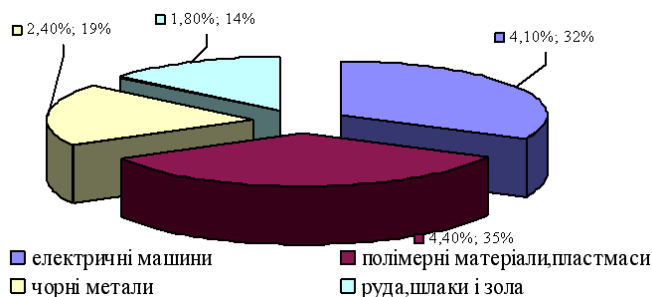

Рис. 5. Порівняльна характеристика підвищення імпорту на продукцію в I півріччі 2010 р. у порівнянні з аналогічним періодом 2009 р.

При цьому зменшилася частка імпорту енергетичних матеріалів, нафти і продуктів її перегонки - з 33,1% до 32,2%, механічних машин - з 8,6% до 7,3%, фармацевтичної продукції - з 4,4% до 3,9%, рис.6.

За I квартал поточного року експорт давальницької сировини становив 23,6 млн дол, що на 31,1% більше в порівнянні з січнем-червнем 2009 року. Водночас до України в січні-червні 2010 року імпортовано готову продукцію, виготовлену з давальницької сировини, на суму 23,6 млн дол, що на 2,7% менше, ніж в першому півріччі 2009 року.

Крім того, за шість місяців збільшилися надходження до України іноземної давальницької сировини - до 1002,1 млн дол, що на 33,9% більше, ніж за січень-червень-2009.

Рис. 6. Порівняльна характеристика зменшення імпорту на продукцію в I півріччі 2010 р. у порівнянні з аналогічним періодом 2009 р.

Обсяг експорту готової продукції, виготовленої з імпортною давальницької сировини, становив 1741 млн дол (на 68,1% більше).

Негативне сальдо зовнішньої торгівлі України товарами становило 2,1 млрд доларів, що на 8,3% краще за результат за аналогічний період 2009 року (2,29 млрд доларів). Експорт товарів з України за січень-травень зріс на 31,4% - до 18,769 млрд доларів, тоді як імпорт - на 25,9%, до 20,869 млрд доларів.

В цілому структура зовнішньої торгівлі України розвивається нерівномірно і характеризується періодами піднесення та спаду. Така динаміка пояснюється комплексним впливом внутрішніх та зовнішніх економічних, політичних та інших факторів.

Загалом політика регулювання зовнішньої торгівлі України впродовж зазначеного періоду призвела до суперечливих результатів. Так, лібералізація експорту сприяла збільшенню постачань на закордонні ринки українських товарів, але вільний вивіз окремих видів сировини й матеріалів, що використовуються в національному виробництві, спричинив зменшення їх пропозиції на внутрішньому ринку та підвищення внутрішніх цін на них, у результаті чого знизилася конкурентоспроможність окремих галузей.

В комплексі економічних заходів щодо стимулювання зовнішньої торгівлі України найбільш ефективним засобом є фінансове сприяння держави вітчизняним експортерам, в тому числі із залученням коштів державного бюджету, яке передбачає використання механізмів кредитування експорту, страхування експортних кредитів, надання державних гарантій. При цьому заходи щодо стимулювання експорту за рахунок коштів держбюджету повинні відповідати нормам і вимогам СОТ, що визначають прийнятий в світовій практиці порядок надання державної підтримки експорту.

Висновки. Зовнішня торгівля є одним із важливих чинників стабільного розвитку національного господарства країн світу. Вона є суттєвим джерелом валютних надходжень до державного бюджету. Тільки використовуючи переваги сукупного міжнародного науково-технічного потенціалу, міжнародного поділу праці, країни світового співтовариства, в тому числі і Україна, можуть вирішувати господарські завдання, що забезпечують економічне зростання та піднесення добробуту населення.

Структура та динаміка зовнішньої торгівлі не відповідають експортним можливостям нашої держави. В структурі експорту переважають сировина та продукція з низьким ступенем переробки. Державне регулювання зовнішньоекономічної діяльності в останні роки було значно лібералізовано, хоча, з іншого боку, розвиток експорту стримують істотні неторговельні (нетарифні) обмеження. Серед головних факторів, що стримують розвиток експортного потенціалу, є: нестабільність законодавчої бази; складні митні процедури; низький рівень розвитку фінансового сектора та ринкових інституцій. Основним пріоритетом розвитку експортного потенціалу України та розширення присутності на міжнародних ринках є підвищення конкурентоспроможності української продукції.

Джерела та література:

1. Ключник А. В. Зовнішньоекономічна діяльність АПК потребує активізації та підвищення ефективності / А. В. Ключник // Вісник аграрної науки Причорномор'я. – Миколаїв : МДАУ, 2005. – Вип. 1.
2. Макогон Ю. Деякі державні та регіональні аспекти розвитку зовнішньоекономічних зв'язків / Ю. Макогон, Ю. Гохберг, С. Третьяков // Регіональна економіка. – 2001. – № 3. – С. 74-90.
3. Пирець Н. М. Конкурентні переваги українського експорту в контексті світового розвитку / Н. М. Пирець // Формування ринкових відносин в Україні. – 2006. – № 3. – 95 с.

Орлов В.Н., Яцкевич И.В.

УДК 331.108.2:65

СОЦИАЛЬНО-ПСИХОЛОГИЧЕСКАЯ НАПРАВЛЕННОСТЬ КУЛЬТУРЫ УПРАВЛЕНИЯ СОВРЕМЕННОГО МЕНЕДЖМЕНТА

Постановка проблемы. Современный этап реформирования экономики Украины определим немало новых проблем в управлении предприятиями, деловом сотрудничестве между людьми. Возросла роль человеческого фактора как ключевого ресурса при создании условий для ведения предпринимательской деятельности. Значительно снизился удельный вес физического воздействия на работника при одновременном увеличении психологической, интеллектуальной, «культурной нагрузки» на руководителей (менеджеров) предприятий при оперативном творческом решении вопросов управления.

В этой связи возрастает внимание к таким вопросам, как культура управления, демократизация, участие работающих в распределении прибыли, собственности, в совершенствовании стиля управления. Ориентация на знания, высокую культуру, использование интеллекта является важнейшей характеристикой менеджмента.

От уровня культуры менеджера зависит успех предпринимательской деятельности в организации производства и деловых контактов, дальнейшее совершенствование управления [1...3].

Исследование процессов организации управления производством в развитых странах (США, Япония, Англия и др. страны) показало, что с появлением новых технологий, обновления производства осуществляется интенсивный рост качественной подготовки управления, их общекультурное развитие [4].

Корпоративная культура многих украинских предприятий была сформирована в советский период – когда они принадлежали государству и работали в условиях плановой экономики. Во-первых, это привело к тому, что рядовые служащие и рабочие основных производственных подразделений в настоящий момент мыслят в старых категориях, не ориентированных на достижение целей преобразованного предприятия. Ценности, жизненные ориентиры и представления о целях и задачах предприятия у большинства сотрудников остались без изменений, поэтому их поведение не всегда соответствует интересам предприятия.

Во-вторых, руководители нового поколения, пришедшие на предприятия уже после вступления в рыночную экономику, приватизацию и т.д., обычно привносят в культуру новые ценности и принципы ведения предпринимательской деятельности. Однако, не все из предлагаемых новых инициатив и подходов к работе находят понимание и поддержку среди сотрудников предприятия.

В результате текущая культура современных украинских предприятий зачастую не только не способствует реализации целей предприятия и достижению максимально возможных финансовых результатов, но и еще находится под влиянием противоречивых факторов.

Анализ исследований и публикаций. Теоретические исследования сущности культуры рассматривались в таких работах отечественных ученых-экономистов, как М. Грачева, И. Красиков,